Наставна припрема за час

„Мој Милутине, све ће то народ позлатити“

У овом раду, који у свом називу носи име локалног Споменика палом ратнику у Првом светском рату, у граду Краљеву, кроз образац припреме за час описана је наставна јединица која је реализована поводом Дана примирја у Првом светском рату, 11. новембра, који је и државни празник Републике Србије. Приповетка Лазе Лазаревића „Све ће то народ позлатити“, протумачена и анализирана иновативном наставном методом *изокренуте учионице*[1], послужила је и као мотивација за даља промишљања о последицама ратова, о култури сећања и препознавању споменика културе који се налазе у локалној средини, али и о људским правима лица са посебним потребама, онима који су стицајем различитих околности онемогућени да равноправно учествују у свим животним активностима.

Иновација у обради ове приповетке не налази се само на плану метода, већ и у начину реализације, односно, у употреби дигиталних материјала. Савремена настава и нови приступи реализацији Програма наставе и учења инсистирају на унапређивању ученичких међупредметних компетенција. Оваквим приступом настави развија се мноштво међупредметних компетенција, а уједно се повезују и знања из различитих предмета, као и унутарпредметне компетенције, јер текст књижевног дела служи да обнови и прошири знања и из области Граматике, али и Језичке културе.

Школа	Гимназија Краљево
Наставник	Марина Панић
Предмет	Српски језик
Разред	Осми
Наставна тема	Усправна земља
Наставна јединица	Лаза Лазаревић „Све ће то народ позлатити“
Трајање	један школски час
Тип часа	утврђивање градива
Облик рада	фронтални, индивидуални групни
Наставне методе	*изокренута учионица,* дијалошка, текстуална, истраживачка
Наставна средства	мобилни телефон са андроид или ајфон платформом, рачунар са интернет конекцијом, пројектор
Место реализације	Дигитални кабинет
Кључне речи	психолошка приповетка, реализам, ратни војни инвалиди
Наставна ситуација	Одељење осмог разреда у Гимназији Краљево има свега 19 ученика, који су одабрани као ученици посебно надарени за математику. Упркос чињеници да су њихова интересовања везана више за природне предмете, реч је о веома мотивисаним и захтевним ђацима који све задатке извршавају на највишем нивоу

[1] Метода рада ***изокренута учионица (Flipped Classroom)*** је начин рада у којем ученици усвајају нова знања код куће, радећи оно што је некада био домаћи задатак, а на часу у школи, вођени наставником утврђују стечена знања и увежбавају иста. Ова метода је настала деведесетих година 20. века, и подразумева већу употребу дигиталних садржаја у учењу али и виши степен сарадничког и вршњачког учења.

	постигнућа. Наставник у оваквом одељењу принуђен је да се стално стручно усавршава и да константно користи и дигиталне алате који оваквим ученицима нису непознати, али са веома јасном визијом да су овакви алати само средство за извођење наставе, а не и њихов циљ.
Међупредметне корелације	Рачунарство и информатика, Географија, Историја, Грађанско васпитање
Унутарпредметна корелација	Текст књижевног дела, протумачен и анализиран, служи као подлога за утврђивање знања из области читања и разумевања прочитаног, лексикологије, морфологије (глаголских облика) и теорије књижевности (форми приповедања /облика казивања). Задаци су конципирани по сличности са задацима који се налазе у Збирци за Завршни испит из српског језика и књижевности.
Међупредметне компетенције	Крајњи циљ свих ових активности иде ка развоју међупредметних компетенција које представљају комбинације знања, вештина и ставова који су потребни свакој особи за лично испуњење и развој и друштвено укључивање. Има се утисак да овакав приступ настави обезбеђује развој следећих компетенција: 1. *Компетенција за целоживотно учење:* ученик уочава структуру приповетке, тематско-мотивске целине, раздваја битно од небитног, примећује нијансе у сликању ликова, разликује књижевноуметничке елементе и чињенице од сопствених ставова, веровања и мишљења. 2. *Вештина комуникације:* ученик познаје писану и усмену комуникацију комуницирајући путем електронских платформи за учење, комуницира путем интернета и телефона, јасно исказује оно што жели да прикаже, јасно изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин. 3. *Рад са подацима и информацијама:* ученик уме да препозна информације и податке који су исправни, уме да препозна могуће узроке грешака и да их отклони, користи ИКТ за чување, презентацију и основну обраду података. 4. *Дигитална компетенција*: кроз коришћење апликација за препознавање QR кодова, за обраду текста и презентовање, уме да сигурно и критички употребљава електронске медије и алате у школи, за обављање задатака које је наставник дао, али разуме и која је вредност примене тако стеченог знањаи у даљем животу и комуникацији. 5. *Решавање проблема:* ученик проналази могућа решења и проналази пут до места које је дато у задатку; прати примену решења и вреднује га. 6. *Вештина сарадње*: конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе; доприноси постизању договора о раду; активно слуша и поставља релевантна питања; ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групе. 7. *Вештина за живот у демократском друштву*: тема којом се на овим часовима ученици баве афиримише дух толеранције и равноправности, јер је тема наставне јединице и везана за проблеме које оставља ратно страдање

	на појединца, али и на друштво у целини; истовремено ученици увиђају и проблеме које имају особе са инвалидитетом и кроз емпатију развијају осећаје солидарности и хуманости.
Образовно-естетски циљеви[2]	Упознавање ученика са делом Лазе Лазаревића; тематско-мотивска анализа приповетке; уочавање поступака који граде психолошку приповетку; анализа стваралачких поступака у креирању ликова; уочавање драматичности збивања условљених темом приповетке;
Функционални циљеви	Увежбавање писаног начина изражавања, богаћење лексичког фонда речи и језичке културе, обнављање градива из граматике, правописа, лексикологије и вештине читања; развијање дигиталних компетенција ученика.
Васпитни циљеви	Наставна јединица из књижевности која се обрађује служи као подстицајни елемент за успостављање свестране корелације са свакодневним животом, при чему је главна тема приповетке - положај (ратних) инвалида у друштву - искоришћена да посебно истакне васпитне циљеве како би се скренула пажња ученика да посматрају проблеме људи са посебним потребама (посебно оних у инвалидским колицима) али и да промишљају о погубним последицама рата и о потреби очувања културе сећања у локалној средини (граду Краљеву).

РЕАЛИЗАЦИЈА

<u>Припремне активности</u>

<u>(*Изокренута учионица*)</u>

Ученици су за домаћи задатак имали да прочитају приповетку која је у целини постављена у алату КЊИГА на електронској платформи намењеној учењу, Мудл[3] платформи, у безбедном окружењу, коју већ користе са својом наставницом.

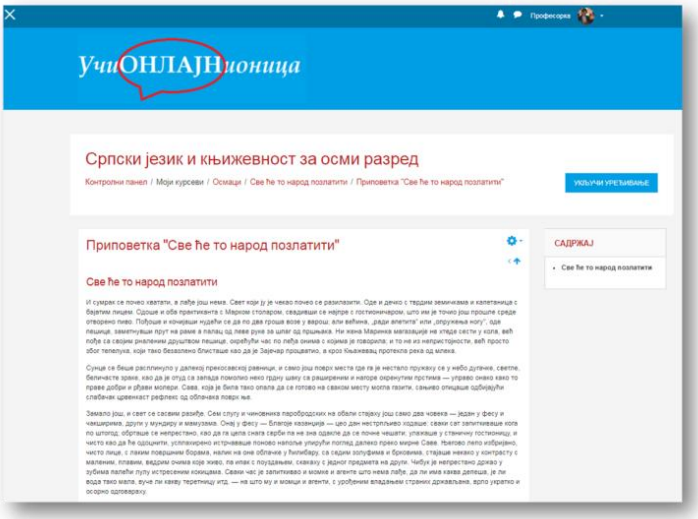

[2] Пошто у тренутку када се реализује ова наставна јединица још увек није реформисан план и програм рада за осми разред основне школе, и нису дефинисани исходи за предмет, употребљена је формулација образовних, васпитних и функционалних циљева.

[3] Мудл (енгл. Moodle) је слободни софтвер за електронско учење, учење на даљину, који је уједно и систем за управљање курсевима односно систем за управљање учењем, виртуелно окружење за учење. Назив Мудл је скраћеница за Модуларно објектно оријентисано динамично окружење за учење (енгл. Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment).

Тек по завршеном читању приповетке у дигиталном облику, ученицима се на платформи отвара могућност да погледају и снимак са Јутјуба, на којем је телевизијска драма коју је снимила РТС на тему ове приповетке.

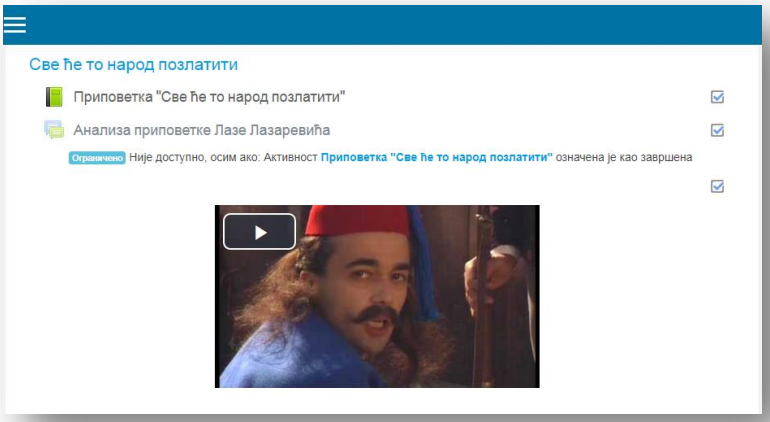

Пошто су прочитали дело, омогућено им је да наставе рад на анализи, учествујући у ФОРУМУ на платформи за електронско учење, који подразумева писани начин комуникације између наставника и ученика, али и омогућава коментарисање написаног од стране других ученика који прате ову комуникацију.

Истраживачки задаци за анализу приповетке:

Прочитај у целини приповетку Лазе Лазаревића „Све ће то народ позлатити“.
Какве је утисак оставила ова приповетка на тебе? Који је временски оквир у којем се одиграва приповетка? Која је њена тема?

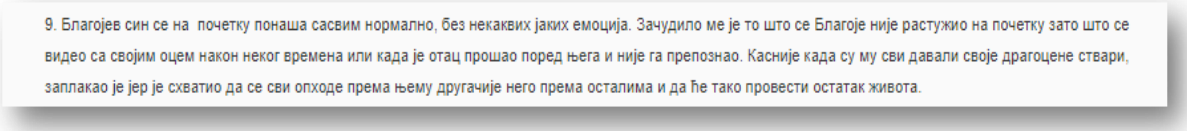
9. Благојев син се на почетку понаша сасвим нормално, без некаквих јаких емоција. Зачудило ме је то што се Благоје није растужио на почетку зато што се видео са својим оцем након неког времена или када је отац прошао поред њега и није га препознао. Касније када су му сви давали своје драгоцене ствари, заплакао је јер је схватио да се сви опходе према њему другачије него према осталима и да ће тако провести остатак живота.

Ученици су препуни утисака поводом прочитаног дела јер их сама тема положаја ратних војних инвалида дубоко дира и прожима. Препознају време у којем се одиграва приповетка и лако га локализују – доба Обреновића (српско-турски ратови 1876–1878).

Благоје казанџија:
Пронађи реченице које осликавају портрет Благоја казанџије. Образложи зашто је његов портрет дат са толико детаља. Размисли зашто уз Благоја иде име његовог занимања, а не његово презиме. Објасни оне детаље у сликању лика Благоја казанџије који говоре о његовој узнемиреност и страху. Зашто показује свима масно и изгужвано писмо Јолета, синовљевог друга? Чега се то Благоје казанџија плаши?

Ученици разумеју да је Благојев портрет дат са толико детаља управо да бисмо открили његово психолошко стање. Он је напет и нервозан јер слути, али не може себи да призна истину, да је стање његовог сина много теже него што и сам жели

да призна. У руци, као доказ носи Јолетово писмо, које је масно и изгужвано, јер га је сто пута отворио и прочитао, хотећи у њему да пронађе било коју реч која ће одагнати његов страх. Благоје је казанџија, дакле, он живи од рада својих руку, своје снаге, и његов син ће га наследити у том тешком послу.

Да ли Благоје наслућује колико је његов син рањен? Како реагује на инвалида којег затекне на пристаништу? Како је обликован дијалог између Благоја и капетана Танасија?

Има се утисак да Благоје не схвата колико му је син рањен, иако сви описи у приповеци воде ка таквом закључку. Он наслућује, и то се потврђује у разговору који воде он и капетан, а који се тиче „онога с ногом". Дијалог између њих је базиран на елиптичним реченицама које су кратке и недоречене, јер је много тога између њих неизговорено услед страха од кобне истине која се слути. Благоје је љут на државу која не брине о инвалидима и разуме како се и друштво, људи, па и он сам згражавају када виде човека у таквом стању.

Када настаје обрт у приповеци? Зашто Благоје није присутан када лађа пристаје? Ко ће му јавити да је стигла лађа? Зашто не препознаје дуго ишчекиваног сина, већ пролази мимо њега? Како реагује кад га син позове?

Обрт настаје када лађа пристане. Благоје није на пристаништу, већ је у кафани, уморан и исцрпљен од дуготрајног и напорног ишчекивања. Вест да је лађа стигла доноси му капетан Танасије који је већ дочекао своју срећу - жену и сина. Ипак, схватајући да Благоје не зна колико му је син рањен, запрепашћен и сам сликом дивног младића „који све имаше, а опет ничега не беше“, покушава да својим одласком у механу Благоја колико –толико припреми за неизбежни сусрет. Благоје не може да га препозна свог јединца, јер он види испред себе инвалида, а не сина - војника. Тек када га препозна јер га је син позвао, он ће разумети све оно што је до тада само наслућивао и онесвестиће се.Оваква реакција сведочи и потврђује дубину и величину страха Благоја казанџије.

Кроз које фазе пролази Благоје казанџија пошто „дође к себи“? Какав је расплет, а какав епилог ове приповетке?

Благоје пролази кроз неколико фаза: од неверице, непрепознавања, до радости и жаљења. Он ће покушати да утеши свог сина, потпомогнут гомилом људи која се налази око њих. Све то што ће народ уделити, на први тренутак подиже атмосферу и веру да ће се добро десити, да ће младић моћи самостално да живи, да има будућност, али веома брзо таква нада ће се распршити. Благоје гледа у небо, као да из њега очекује неку наду, неки глас, а онда, баца капу с поклонима и прихвата сву тескобу судбине.
Епилог приповетке потврђује све оно наслућивано: да је капетан успешно наставио свој живот јер је имао будућност, Благоје се пропио, а његов син проси. На тај начин, кроз реченицу која је и у наслову саме приповетке „Све ће то народ позлатити“, писац указује на друштвени проблем који обележава иронијом, јер из свега приказаног, можемо јасно наслутити само несрећан крај.

Наставник је пратио све коментаре, усмеравао ученике и дао им оцене за дискутовање на форуму. На тај начин, ученици су већ припремљени (методом *изврнуте*

учионице[4]*)* за даље утврђивање знања која су инспирисана радом на самом тексту приповетке.

РЕАЛИЗАЦИЈА ЧАСА:

<u>Уводни део часа:</u> (5 минута)

Ученици су у дигиталном кабинету (прилог 1), укључују рачунаре и приступају својим налозима на сајту наставнице (www.професоркамарина.од.срб), а онда улазе у УчиОНЛАЈНионицу на Мудл платформи (прилог 2).

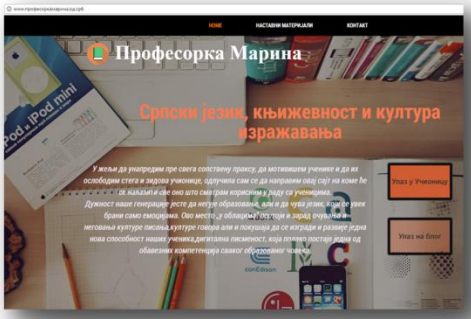

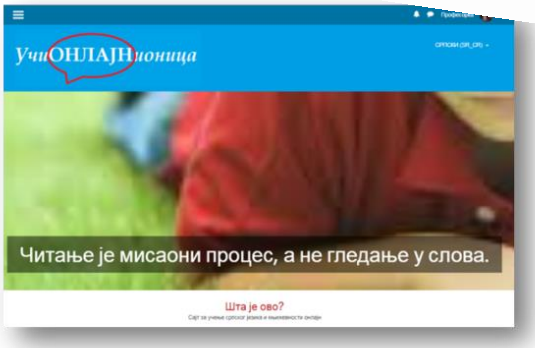

Наставник мотивише ученике за рад на часу постављајући подстицајна питања о 11. новембру, Дану примирја у Првом светском рату, који се обележава као државни празник. Разговор прелази на тему ратова и ратних страдања и наставник подсећа ученике на нека од књижевних дела сличне тематике које су већ раније обрађивана: Крвава бајка, Дневник Ане Франк, али и на све оне аспекте приповетке „Све ће то народ позлатити“ Лазе Лазаревића који су већ анализирани и интерпретирани писаним путем на форуму електронске платформе.

<u>Средишњи део часа:</u> (35 минута)

Наставница подсећа ученике да су већ код куће обавили све припремне активности и да оцене свог рада на форуму имају на својим електронским налозима на платформи за учење.

Сада их усмерава да у оквиру теме почну са играњем игара. Свака од ове четири игре (осмишљене помоћу апликација на сајту learningapps.org, па уграђене уз помоћ

[4] Ова метода у својој основи подразумева употребу дигиталне технологије. Сматра се да су истраживачки задаци припрема за час, али применом ове методе истраживачки задаци и писани одговори на њих већ доводе до постизања циља часа који се односи на анализу приповетке. Притом, наставник има увид, не само у познавање приповетке, већ и у писмено изражавање својих ученика, које по потреби, на форуму може и да оцени.

ембед кода[5]на Мудл сајт) има свој посебан задатак који увежбава ученичке унутарпредметне компетенције. Овакви типови задатака се појављују и на Завршном испиту из српског језика и књижевности.

Прва игра: Читање и разумевање прочитаног

(прилог 6)

Ученици имају задатак да сложе делове фабуле приповетке „Све ће то народ позлатити" Лазе Лазаревића, тако да иду хронолошким редом.

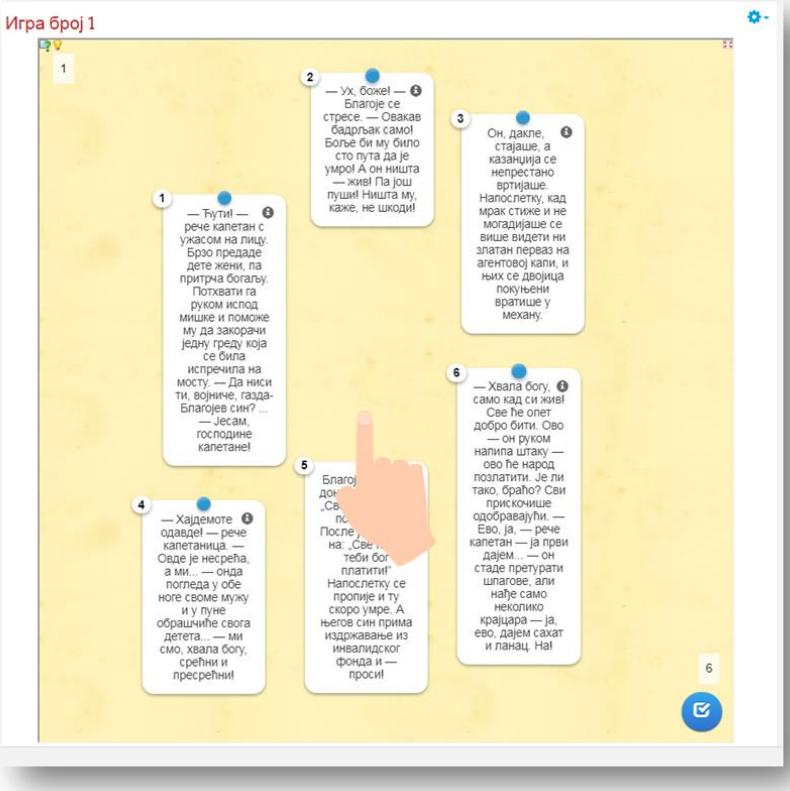

Друга игра: Лексикологија - значење речи

(прилог 7)

Ученици имају задатак да повежу реч са сликом која обележава предмет означен архаизмом или историзмом.

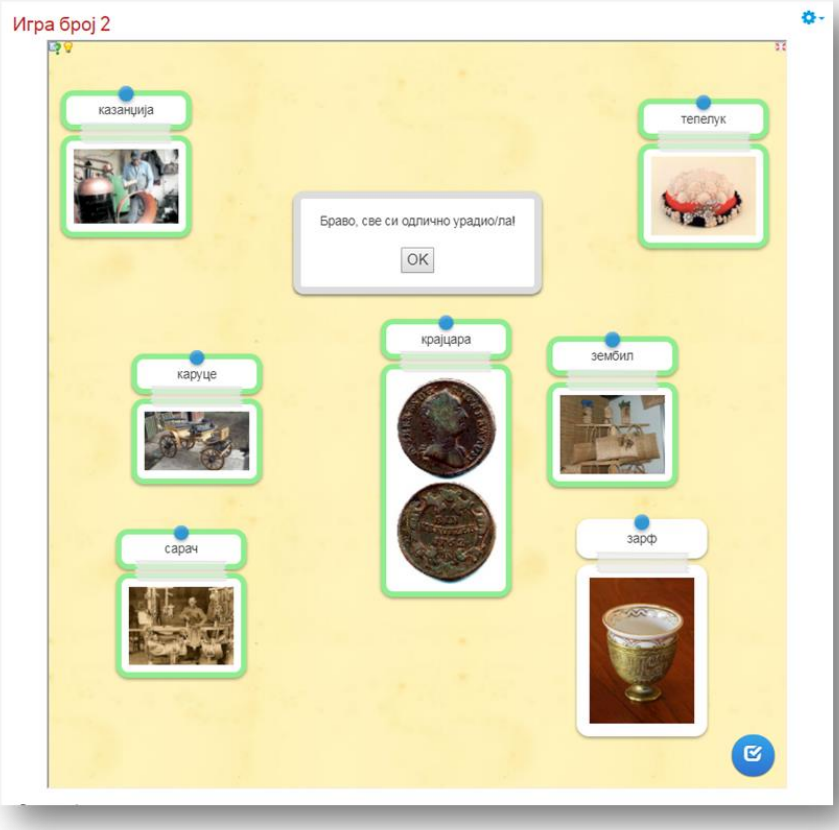

[5] Када неки видео материјал, игрицу или слику уградите на сајт уз помоћ ембед кода, на самом сајту се директно приказује слика, игрица или видео материјал, тако да га можете гледати без изласка са самог сајта (прим.аут).

Трећа игра: Глаголски облици

(форма квиза *Желите ли да постанете милионер*) (прилог 8)

Ученици имају задатак да препознају глаголске облике употребљене у тексту приповетке.

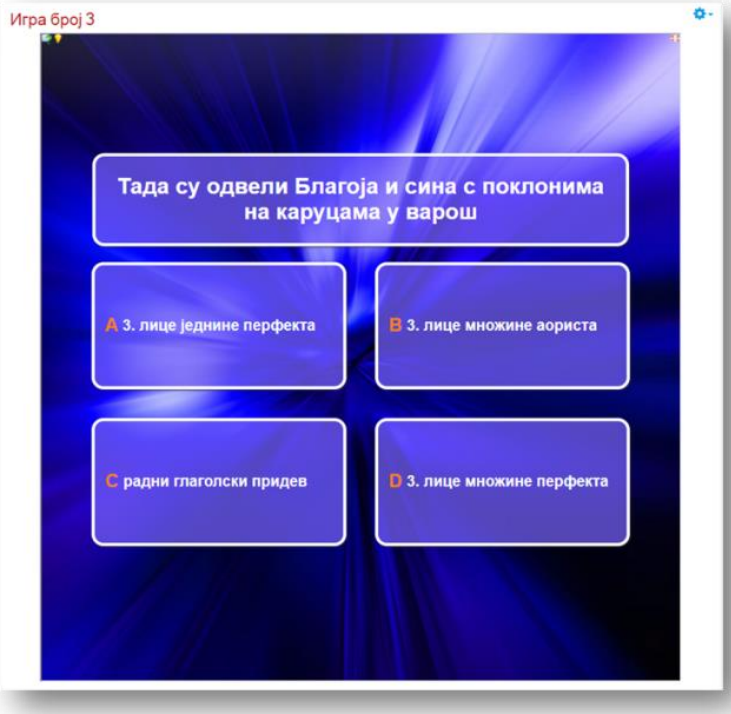

Четврта игра: Облици казивања (прилог 9)

Ученици имају задатак да попуне празна поља и упишу таан назив облика казивања који је употребљен у одломцима из приповетке.

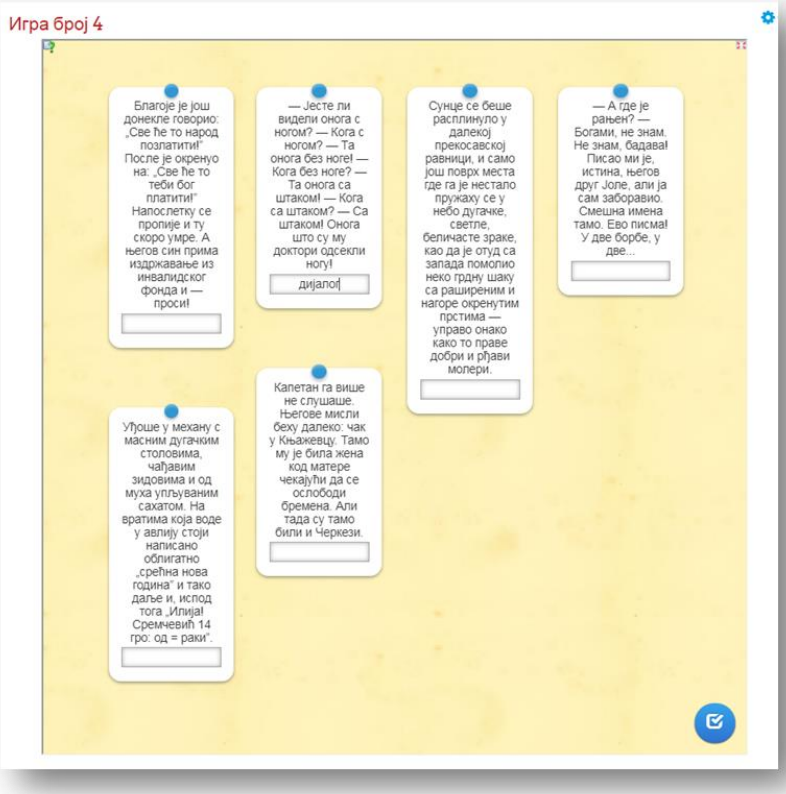

<u>Завршни део часа:</u> (5 минута)

Свака од наведених игара оног тренутка кад се заврши открива један специфичан **QR кôд**[6] (прилог 10).

Пошто отворе сва четири кода, ученици их скенирају уз помоћ апликације[7], на свом мобилном телефону.

Наставник задаје домаћи задатак и дели ученике на **пет** група.

ДОМАЋИ ЗАДАТАК:

Четири групе имају задатак да открију место које се крије иза преузетог QR кода, да оду на то место, означено на карти (прилог 11) и пронађу споменик жртвама ратова који је постављен у граду Краљеву, а затим да прикупе што више чињеница о том споменику. Као доказ да су били поред споменика, морају направити селфи фотографију групе и поделити је на Фејсбук групи одељења (прилог 12) .

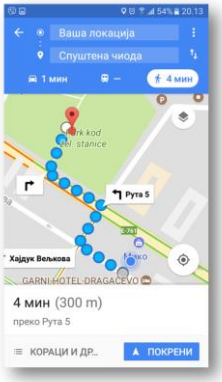

Једна група ученика има задатак да у фотошопу направи плакат који ће да развија

[6] QR кодови (скраћеница за *quick response,* односно брзи одговор) могу се скенирати мобилним апаратима (као што су смарт телефони или таблети), и воде корисника ка неком одређеном веб сајту, садрже линк, податке или текстуалну поруку. Они омогућавају бољу комуникацију између корисника телефона и клијента (односно власника QR кôда). Власник QR кôда може бити свако. Произвођачи и продавци могу уз помоћ QR кôда да рекламирају своје производе, градови могу у QR кôду да представе мапу града или његове знаменитости...

[7] Новија генерација телефона не мора ни да има апликацију, довољно је отворити камеру на телефону и кôд је скениран.

свест о проблемима људи који користе инвалидска колица у нашем граду. Овај плакат ће бити постављен и на огласној табли Школе, и на тај начин ће рад ученика осмог разреда утицати на развој свести о проблемима и потребама лица са посебним потребама и на нивоу Школе (прилог 13).

ЕВАЛУАЦИЈА ЧАСА:

Ученици су по завршеним задацима приступили евалуацији часа, и урадили анонимну анкету на Мудл платформи (прилог 14).

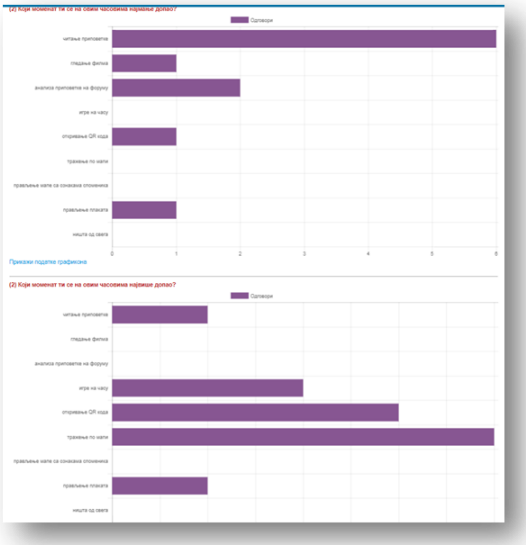

Резултати анкете су следећи:
Анкету је урадило 12 од 19 ученика.

(1) Да ли сматраш да си на овом часу успео/ла да савладаш предвиђено градиво?

100% ученика је одговорило ДА

(2) Који моменат ти се на овом часовима **најмање** допао?

- Читање приповетке.....6 (54,55 %)
- Гледање филма..... 1 (9,09 %)
- Анализа приповетке на форуму..... 2(18,18 %)
- Игре на часу 0
- Откривање QR кôда ..... 1 (9,09 %
- Тражење по мапи 0
- Прављење плаката .....1 (9,09 %)

(3) Који моменат ти се на овим часовима **највише** допао?

- Читање приповетке..... 1 (9,09 %)
- Гледање филма..... 0

- Анализа приповетке на форуму.....0
- Игре на часу ..... 2 (18,18 %)
- Откривање QR кôда ..... 3 (27,27 %)
- Тражење по мапи .....4 (36,36 %)
- Прављење плаката ..... 1 (9,09 %)

(4) Оцени утисак који су ови часови оставили на тебе оценама од 1 до 5.

Просечно 4,91

(5) Бројчано процени колико си труда уложио да би савладао/ла све задатке.

Просечно 4,27

(6) Бројчано оцени колико су порасла твоја знања о употреби интернета у настави.

Просечно 4,64

(7) Да ли би волео/ла да поново имамо овакве часове?

100% ученика је одговорило ДА

Наставник:
Марина Панић,
Гимназија Краљево
profesorkamarina@gmail.com

Литература:

- Жутић, Драгослава С. *Лаза Лазаревић у наставном проучавању у основној школи*, Методички видици, [S.l.], v. 2, n. 2, p. 44-51, feb. 2011. ISSN 2334-7465. Доступно на: http://metodickividici.ff.uns.ac.rs/index.php/MV/article/view/767. Датум приступа: 07 новембар 2019. doi: https://doi.org/10.19090/mv.2011.2.44-51.
- Изокренута учионица, https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Изокренута_учионица, 7. новембар 2019. године
- Мркаљ 2012: Зона Мркаљ *Планирање у настави, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе*, Београд, Клет.
- Мудл, Мудл мрежа Србије, http://mms.edu.rs/moodle/, 7. новембар 2019. године
- Николић 1973: М. Николић, *Форме приповедања у уметничкој прози Лазе Лазаревића*, Београд: Научна књига.
- Несторовић, Грушановић 2013: Зорица Несторовић, Златко Грушановић, *Читанка Речи мудрости*, Београд: Клет.